

DOI: 10.31319/2709-2879.2025iss2(11).347851pp140-150

УДК 330.3:338.2(477)

Гуржий Т.О., кандидат економічних наук, доцент, завідувачка відділу аспірантури та докторантури

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

ORCID ID: 0000-0003-3206-7448

e-mail: tamaragurzhiy64@gmail.com

Лисенко А.В., аспірант кафедри менеджменту

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

ORCID ID: 0009-0007-6108-9634

e-mail: jmd477@gmail.com

Hurzhyi Tamara, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Postgraduate and Doctoral Studies

Dniprovsky State Technical University, Kamianske

Lysenko Andriy, postgraduate student of the Department of Management

Dniprovsky State Technical University, Kamianske

ФІНАНСОВІ НАСЛІДКИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

FINANCIAL CONSEQUENCES AND SOCIO-ECONOMIC CHALLENGES UNDER MARTIAL LAW

У статті досліджено фінансові втрати та соціально-економічні виклики, спричинені воєнним станом в Україні. Проаналізовано дані Глобального індексу миру та SIPRI щодо військових витрат. Проаналізовано динаміку ВВП, промислового виробництва, інвестиційної активності та інфляційних процесів. Визначено масштаби фіскальних втрат держави у 2022–2025 рр. та їхній вплив на бюджетну систему й добробут населення. Особливу увагу приділено соціальним аспектам, зокрема проблемам внутрішньо переміщених осіб та заходам державної підтримки. Теоретико-методологічною основою є поєднання статистичного та порівняльного аналізу, екстраполяції трендів. Новизна роботи полягає у систематизації комплексного впливу війни на фінансову систему та обґрунтуванні напрямів післявоєнного відновлення економіки, що сприятиме формуванню адаптивної фінансової політики України.

Ключові слова: фінансові наслідки, промислове виробництво, відновлення, ВВП, інвестиції, внутрішньо переміщені особи, військові витрати, післявоєнна стратегія.

In the current conditions of martial law in Ukraine, there is an urgent need for a comprehensive study of the financial consequences and socio-economic challenges that determine further directions of economic recovery and ensure the stability of the financial system. The scale of infrastructure destruction, loss of production potential, and forced displacement of the population cause significant structural transformations that directly affect macroeconomic stability and the well-being of society.

The purpose of the study is to analyze the financial consequences of the war, identify key socio-economic challenges, assess their impact on industry, public finances, and the social sphere, as well as to determine the directions of post-war recovery and the strategic policy of economic development of Ukraine.

The object of the study is the financial system of Ukraine and socio-economic processes that have been affected by the destructive impact of military actions. The basis for the analysis was the statistical data of the State Statistics Service of Ukraine, the Ministry of Finance and Economy, the National Bank of Ukraine, international organizations (World Bank, IMF, SIPRI, IEP), as well as the results of current scientific research by domestic and foreign authors. The theoretical and methodological basis of the article is based on a combination of methods of statistical analysis,

comparative analysis, and a structural-functional approach, which made it possible to assess economic losses, financial imbalances, and the potential for recovery. The main results of the study reflect the dynamics of the decline in GDP, industrial production, and investment activity, determine the scale of fiscal losses in 2022–2025, the features of inflationary processes, as well as social consequences in the form of internal population displacement and measures to support it. It is shown that despite the deep losses, the economy demonstrates some signs of recovery in industry and the sphere of capital investments.

Elements of scientific value and novelty consist in the systematization and generalization of the complex impact of the war on the financial system of Ukraine, in determining the real scale of budgetary and macroeconomic losses, and in formulating proposals for strategic directions of post-war recovery.

Key words: *financial consequences, industrial production, recovery, GDP, investments, internally displaced persons, military spending, post-war strategy.*

JEL Classification: *E60, H56, F52*

Постановка проблеми. Війна в Україні актуалізувала дослідження розвитку економічних ресурсів та пошуку інструментів фінансування воєнних дій, фінансового стану країни, функціонування економіки в умовах воєнного часу та післявоєнної відбудови економіки. Для побудови ефективної фінансової політики необхідно оцінити фінансові втрати, втрати виробництва, експортного потенціалу тощо. Доцільно оцінювати вплив війни на фінансовий стан країни за такими напрямками: оцінка майнових втрат, оцінка погіршення макроекономічних показників та оцінка втрачених потенційних можливостей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Військова діяльність потребує фінансування, що в свою чергу збільшує видаткову частину бюджету. Проблеми впливу війни на соціально-економічні системи та повоєнні перспективи фінансового розвитку присвячено багато праць вітчизняних вчених. Зокрема, І. Абрамовою [1], Д. Андрухович [2], О. Вільчинською та Н. Гайдай [3], М. Копитко та З. Кісіль [4], Ю. Чалюк [5] приділялося багато уваги зазначеним питанням. Дослідження показує, що падіння ВВП є основою для погіршення фінансової спроможності країни, що виражається у зменшенні податкових надходжень та зменшенні обсягу доходів зведеного бюджету [6].

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз фінансових наслідків та соціально-економічних викликів, спричинених воєнним станом в Україні; визначення їхнього впливу на макроекономічну стабільність, добробут населення та функціонування ключових секторів економіки; обґрунтування напрямів державної політики та стратегії післявоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У всьому світі використовуються непрямі методи оцінки втрат від війни. Глобальний індекс миру (GPI) використовується Інститутом економіки та миру (IEP) для вимірювання глобальних втрат від війни [7]. Світ переживає безпрецедентне загострення конфліктів: рівень глобального миру опустився до найнижчої позначки з часу створення Індексу, а кількість активних воєн сягнула максимуму з кінця Другої світової війни. У 2024 році зафіксовано 59 державних конфліктів, понад 152 тисяч смертей і рекордну з 1999 року кількість жертв у внутрішніх війнах. Все більше країн залучаються у міжнародні протистояння, що відображає процес фрагментації світового впливу. Економічні втрати від насильства досягли майже 20 трлн доларів США, або 11,6 % світового ВВП, із військовими витратами понад 2,7 трлн доларів США. Цей показник формується на основі аналізу численних індикаторів у 163 країнах, серед яких ключове місце займає частка військових витрат у ВВП. За даними SIPRI [8], у 2024 році Україна мала найвищий військовий тягар у світі – близько 34% ВВП пішло на оборону. Глобальні військові витрати у 2024 році становили 2,718 трлн доларів США, а середня частка ВВП, витрачена країнами світу на армію – 2,5 %. Варто зауважити, що через війну в Україні масштаби втрат у людському житті та інфраструктурі, а також фінансові втрати і соціальні наслідки в країні залишаються надзвичайно високими. Україна входить до числа країн з найвищим економічним впливом насильства як частини ВВП – понад 40 % [7].

Що стосується української економіки, то вплив війни на неї критичний. Відомо, що одним із головних двигунів економічної сталості країни є промисловість. Динаміка обсягів

виробництва промислової продукції за основними промисловими групами у 2025 р. демонструє фрагментарне відновлення по місяцях, але показники залишаються нестійкими (зокрема, промислове виробництво у червні 2025 зросло на 2,9 %) [6, 9]. Зауважимо, що динаміка виробництва за основними промисловими групами у 2024 р. становила 9,8 % та у 2023 р. – 63,0 % за групами товарів проміжного споживання після падіння у 2022 р. на 62,8 % (рис. 1).

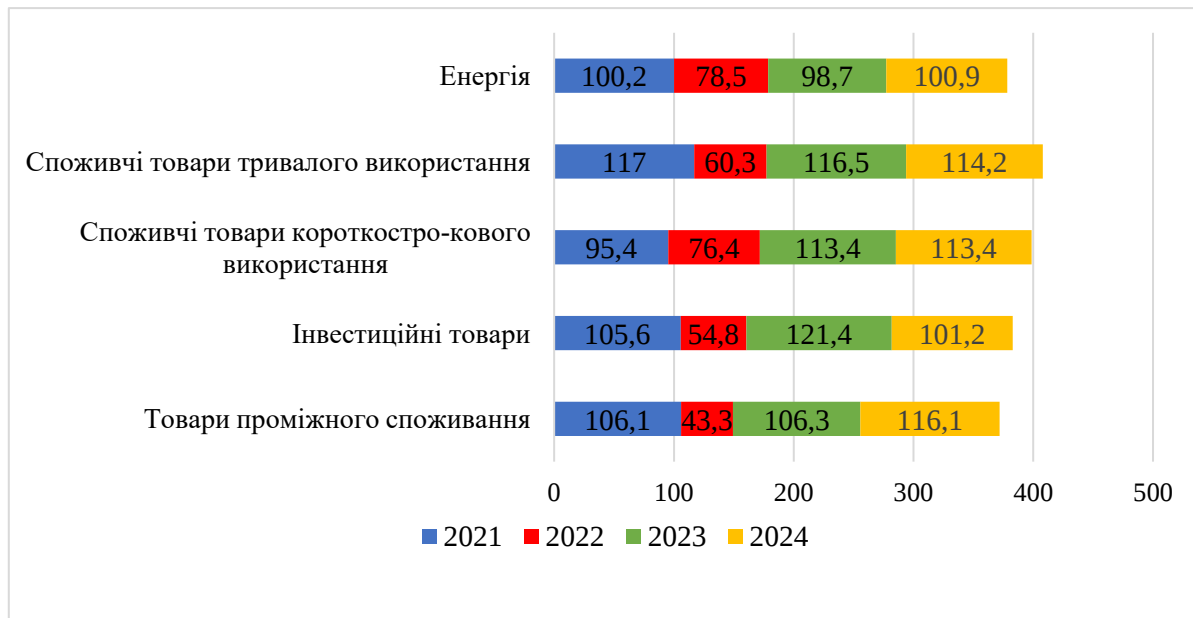

Рис. 1. Динаміка виробництва промислової продукції за основними промисловими групами, (відсотків)

Джерело: складено авторами на основі [6]

За групами інвестиційних товарів після падіння на 50,8 % у 2022 році повернулося до довоєнного періоду у 2023 р., а до жовтня 2024 р. знову впав на 20,2 %. У першому півріччі 2025 р. обсяги капітальних інвестицій у промисловість зросли на майже 32 %, що вказує на початок вкладень у відновлення виробничої бази [10]. У групах споживчих товарів та енергоносіїв динаміка така ж, як і в групі товарів проміжного споживання. За підсумками першого півріччя 2025 року промислове виробництво в Україні в цілому скоротилося приблизно на 3–5 % у річному вимірі, що підкреслює нестабільність відновлення через регіональні ризики і логістичні обмеження.

Наразі, збільшення обсягів промислового виробництва спостерігається за рахунок:

- сприятливої цінової кон'юнктури на міжнародних ринках для основних експортних товарів українських виробників;
- покращення фінансового становища вітчизняних експортних компаній, що сприяло збільшенню попиту на продукцію середнього виробництва та технологічне обладнання;
- зростання доходів населення, що дало змогу зберегти активність споживчого попиту та досягти певної позитивної динаміки галузей, орієнтованих на внутрішній ринок, харчової та легкої промисловості.

Водночас з'явилася низка факторів, які гальмували розвиток галузі та перешкоджали прояву згаданих двигунів післявоєнного економічного відновлення. Серед основних варто відзначити:

- подорожчання сировини на світових ринках, особливо сировини для металургійної промисловості;
- зменшення обсягів посівів у світі та в Україні, що призвело до зростання цін на продовольство (переважно пшеницю) і, як наслідок, зростання собівартості продукції в харчовій промисловості;

- збільшення витрат компаній у зв'язку з підвищенням заробітної плати і цін, а також ставок транспортних і роздрібних цін на електроенергію для промисловості;

- збереження тенденції суспільства до заощаджень в умовах фінансової нестабільності, що призводить до відповідного зниження витрат поточного споживання.

Зазначені вище проблеми погіршують перспективи розвитку української промисловості та інвестиційного процесу (табл. 1).

Таблиця 1. Цільові інвестиційні орієнтири в промисловості, (відсоток респондентів)

Роки	Заміна зношених машин або устаткування	Розширення виробничих потужностей	Раціоналізація виробництва	Інші інвестиції
2015	47	22	19	12
2016	49	22	17	12
2017	49	23	17	11
2018	48	24	17	11
2019	48	22	18	12
2020	49	21	17	13
2021	48	23	18	11
2022	49	19	19	13
2023	49	18	18	15
2024	48	18	20	14

Джерело: складено авторами на основі [6]

Детальний аналіз ефективності елементів економіки України – основних видів економічної діяльності дозволяє визначити «вузькі місця» та очікування компаній у контексті соціально-економічного розвитку (табл. 2).

Таблиця 2. Очікування промислових компаній щодо можливостей розвитку діяльності за видами та основними промисловими групами (2021-2024 рр.), (відсоток опитаних респондентів)

Показники	2021	2022	2023	2024
1. Оцінка впливу факторів, що стримують промислове виробництво:				
недостатній попит	41	38	40	36
нестача робочої сили	8	7	18	32
нестача сировини, матеріалів, устаткування	12	17	11	13
фінансові обмеження	28	26	26	23
інші фактори	34	52	49	51
нічого не стримує	19	11	13	9
2. Оцінка виробничих потужностей промислових підприємств, ураховуючи поточний обсяг замовлень та очікувані зміни попиту:				
більш ніж достатньо	14	14	13	12
достатньо	78	70	73	72
недостатньо	8	15	13	15
немає відповіді	0	1	1	1
баланс	6	-1	0	-3
3. Завантаженість виробничих потужностей промислових підприємств	67,9	59,1	62,9	64,2

Продовження таблиці 2

4. Оцінка конкурентної позиції промислових підприємств на внутрішньому ринку				
поліпшилась	7	5	4	4
не змінилась	84	86	89	86
погіршилась	9	9	7	9
немає відповіді	0	0	0	1
баланс	-2	-4	-3	-5
5. Оцінка конкурентної позиції промислових підприємств на зовнішніх ринках у межах Європейського Союзу				
поліпшилась	3	2	2	3
не змінилась	47	44	45	46
погіршилась	5	8	7	6
немає експорту	45	46	46	45
баланс	-2	-6	-5	-3
6. Оцінка конкурентної позиції промислових підприємств на зовнішніх ринках за межами Європейського Союзу				
поліпшилась	3	1	1	2
не змінилась	47	42	43	45
погіршилась	6	8	7	5
немає експорту	44	49	49	48
баланс	-3	-7	-6	-3

Джерело: складено авторами на основі [11, 12]

Наведений аналіз дає загальну картину ефективності соціально-економічного розвитку, динаміки його складових, а саме: факторів гальмування промислового виробництва, виробничих потужностей компаній, позицій товаровиробників на внутрішньому та зовнішньому ринках, соціальної справедливості, використання праці, технології виробництва та потенційних конкурентних можливостей.

Про масштаби падіння ВВП України внаслідок війни сперечаються урядовці та представники міжнародних фінансових організацій. Прогноз падіння ВВП у 2022 році оцінюють по-різному [13]. Наприклад, група Світового банку в огляді «Перспективи світової економіки» спрогнозувала падіння ВВП України у 2022 році через війну приблизно на 45 %; міжнародний валютний фонд спрогнозував падіння української економіки на 2022 рік на 35 %. Кожна з перерахованих інституцій використовує власну методологію прогнозування, тому отримані результати так відрізняються. Крім того, війна ще триває, тому ніякі прогнози на цьому етапі розвитку не можна вважати точними. Це підтверджують результати, отримані наприкінці 2022 р. За даними Мінекономіки України, за підсумками 2022 р. падіння ВВП оцінено на рівні 30,4 % [± 2 %], що є кращим показником, ніж всі попередні прогнози [9]. Темпи падіння ВВП були різними – після початкового падіння приблизно на 45 % у березні-квітні 2022 року економіка показала ознаки відновлення в серпні-вересні. Однак у четвертому кварталі 2022 року країна-агресорка посилила руйнівні обстріли енергетичної інфраструктури, що прискорило падіння ВВП та мало вплив на його вартість у 2023 році. Наразі, у першому півріччі 2025 р. спостерігалось зниження ВВП України на 1 % порівняно з тим же періодом минулого року [10].

На окуповані території припадає близько третини загального обсягу виробництва ВВП. Враховуючи регіональну структуру формування ВВП та враховуючи порушення виробничих ланцюгів, структур збуту та логістичних зв'язків, очікуване падіння ВВП буде подібним до прогнозів Міжнародного валютного фонду та становитиме 35 %.

Небезпека раптового зниження обсягу ВВП проявляється не лише у скороченні виробництва та реалізації продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а й у зменшенні податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, доходів державного сектору та зведеного бюджету.

Для визначення втрат бюджету внаслідок війни визначимо прогнозний рівень ВВП без урахування наслідків війни. Розрахунок очікуваного рівня ВВП здійснюється за допомогою методу екстраполяції трендів, припускаючи, що досягнуті тенденції розвитку продовжуватимуть розвиватися в майбутньому, і базується на статистичному аналізі багатьох динамік. Екстраполяція трендів є одним з основних методів прогнозування динаміки ринку. Суть екстраполяції полягає у вивченні історії процесу, виявленні певних закономірностей і перенесенні цих закономірностей з минулого в теперішнє і майбутнє. Тому цей метод можна використовувати для прогнозування потенційних значень ВВП. Інформаційною базою, на якій базується метод екстраполяції, є дані ВВП за певний період часу (2013-2021 рр.), які ми називаємо динамічними рядами. На основі цих даних визначається тренд – загальна тенденція зміни показників за певний період часу. Мета такого прогнозу – показати, яких результатів ми можемо досягти в майбутньому, якщо підходити до нього з тією ж швидкістю чи прискоренням, що й у минулому. При розрахунку очікуваного ВВП України у 2022-2025 рр. екстрапольовано відповідні дані за 2013-2021 роки (табл. 3).

Таблиця 3. Розрахунок прогнозного рівня ВВП України у 2022-2025 рр. без врахування впливу війни

Роки	Номинальний ВВП, млрд грн	Приріст номінального ВВП	
		Абсолютний, млрд грн	Відносний, відсотків
2013	1455	—	—
2014	1587	132	9,07
2015	1989	402	25,33
2016	2385	396	19,91
2017	2983	598	25,07
2018	3558,7	575,7	19,30
2019	3974,5	415,8	11,68
2020	4194,1	219,6	5,53
2021	5459,5	1265,4	30,17
Середнє значення за період 2013- 2021 рр.	3065,09	500,56	18,26
Прогнозні дані без врахування впливу війни			
Прогнозне значення ВВП у 2022 р., млрд грн		5960,06	6456,40
Прогнозне значення ВВП у 2023 р., млрд грн.		6460,62	7635,34
Прогнозне значення ВВП у 2024 р., млрд грн		6961,18	9029,56
Прогнозне значення ВВП у 2025 р., млрд грн		7461,74	10678,36

Джерело: узагальнено авторами на основі [4]

З кінця 2021 року для оцінки втрат у бюджетній сфері будемо використовувати перерозподільні частки ВВП. Таким чином частка перерозподілу за доходами сектору державного управління становила 39,98 %; у тому числі доходи зведеного бюджету – 30,45 %; у тому числі податкові надходження зведеного бюджету – 26,63 % [10] (табл. 4).

Таблиця 4. Розрахунок прогнозних фіскальних втрат України у 2022-2025 рр.

Роки		ВВП, млрд грн	Надходження		
			сектору загального державного управління	доходів Зведеного бюджету	податкових надходжень Зведеного бюджету
2021		5459,5	2179,98	1662,42	1453,86
2022	«мирний»	5960,06	2379,85	1814,84	1587,16
	«воєнний»	3810,7	1521,61	1160,36	1014,79
	вплив війни	2149,36	858,24	654,48	572,37
2023	«мирний»	6460,62	2579,73	1967,26	1720,46
	«воєнний»	3822,2	1526,20	1163,86	1017,85
	вплив війни	2638,42	1053,52	803,40	702,61
2024	«мирний»	6961,18	2779,60	2119,68	1853,76
	«воєнний»	3978,9	1588,77	1211,58	1059,58
	вплив війни	2982,28	1190,82	908,10	794,18
2025	«мирний»	7461,74	2979,47	2272,10	1987,06
	«воєнний»	4233,5	1690,44	1289,10	1127,38
	вплив війни	3228,24	1289,04	983,00	859,68
Всього фіскальних втрат упродовж 2022-2025 рр.			4391,62	3348,98	2928,85

Джерело: узагальнено авторами на основі [4]

Зменшення обсягу ВВП неминує супроводжується одночасним зниженням вартості національної грошової одиниці. Зовнішні та внутрішні фактори чинять тиск на вартість національної грошової одиниці. До зовнішніх тенденцій відносяться глобальні тенденції, що впливають на курс гривні, серед яких найбільший вплив має зростання світових цін на енергоносії. Варто зазначити, що на ринку діяли фактори, які сповільнювали та прискорювали інфляцію. Фактори, які посилюють інфляційний тиск з кінця 2022 року, включають:

- збільшення виробничих і логістичних витрат і скорочення поставок товарів і послуг через значне знищення майна компаній, пошкодження інфраструктури та порушення виробничих і розподільчих ланцюгів. Ці процеси посилюються виснаженням запасів сировини, матеріалів і обладнання та обмеженими можливостями їх оновлення. Крім того, енергетична криза вплинула на ціни більшості товарів і послуг на кінець року;

- високі ціни на енергоносії (природний газ і нафтопродукти). Високі ціни на енергоносії вплинули на споживчі ціни в Україні через ціни на пальне. За підсумками 2022 року динаміка цін на

паливо склала 69,4 % [14]. За підсумками 2024 року динаміка цін на пальне в Україні була такою: ціна бензину зросла на 11,6 %, дизельного палива – на 5,44 %, автомобільного газу – на 28,77 % [15]. Через обмеження пропозиції та збільшення внутрішнього попиту, особливо наприкінці року, високі ціни на нафту призвели до значного зростання цін на паливо та транспортні послуги;

- грошові фактори. НБУ суттєво підвищив облікову ставку в червні 2022 року. Однак її вплив на інфляцію слабкий через обмеження руху капіталу, запроваджені на початку вторгнення, та надлишок ліквідності в банківській системі. Їх вагомими джерелами були значні бюджетні видатки за рахунок міжнародної фінансової допомоги та монетизації НБУ. Однак, якби ставка залишилася незмінною на рівні 10 %, вплив цих монетарних факторів був би набагато більшим;

- тиск споживачів. Інформаційні хвилі про ескалацію агресії призводять до ситуативного збільшення закупівель продуктів харчування та продуктів першої необхідності. Такі зміни в поведінці споживачів посилюють інфляційний тиск на внутрішньому ринку. Крім того, високий інфляційний ризик становить навмисне знищення країною-агресоркою запасів палива та продовольства, блокування портів та пошкодження об'єктів критичної інфраструктури.

Стримували інфляційні процеси в Україні такі фактори:

- зниження споживчого попиту та зменшення чисельності населення. Зниження реальних доходів населення, виїзд значної частини населення за кордон, несприятливі умови на ринку праці, які погіршилися наслідками енергодефіциту, спричинили падіння приватного споживання та зміни структури попиту на користь товарів першої необхідності та скорочення споживання предметів розкоші і неосновних товарів;

- фіксація курсу гривні. Незважаючи на коригування офіційного курсу гривні у 2022 р., його консолідація внаслідок монетарних інтервенцій та заходів, спрямованих на контроль над потоками капіталу та валютними операціями, продовжувала обмежувати динаміку цін на товари та послуги, особливо ціни на імпортні комплектуючі. Суттєвий вплив цього чинника проявився у стримуванні інфляційних та курсових очікувань громадян та економіки, а також обмеженні ризику фінансової дестабілізації;

- впровадження заходів прямого регулювання. Вплив мораторію на підвищення цін на комунальні послуги для населення утримував їх значно нижче ринкового рівня та сприяв обмеженню розвитку інфляційного процесу. Більше того, незважаючи на часткове відшкодування акцизного збору з 2022 р., негативний внесок послаблення податкового навантаження на пальне залишився [14, 15].

Війна змусила багатьох українців залишити свої домівки. Станом на серпень 2025 року в Україні зареєстровано 4568785 внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Найбільша кількість ВПО спостерігається у Донецькій (532140), Харківській (517872) та Дніпропетровській (452784) областях, а також у місті Київ (415376) [16] (рис. 2).

У 2022 році понад 2,3 млн внутрішньо переміщених осіб отримали допомогу на проживання, на виплату якої з держбюджету було виділено 52,8 млрд гривень. У 2023 році понад 2,5 млн внутрішньо переміщених осіб отримали допомогу на проживання, на виплату якої з держбюджету було виділено 73,3 млрд грн. На даний час, за даними Мінсоцполітики України, допомогу з бюджету отримують 1,2 млн переселенців. До липня 2023 року ці виплати призначали безстроково, з березня 2024 року правила змінилися [16, 17].

На виконання Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні, Міністерством економіки України запроваджено та реалізується флагманський проєкт «Робота без бар'єрів». Складовою цього проєкту є Програма надання компенсації роботодавцям за працевлаштування ВПО. Її метою є пришвидшення адаптації ВПО та підвищення рівня зайнятості серед населення. Отже, урядом запроваджено програму надання компенсацій за працевлаштування ВПО на час дії воєнного стану у квітні 2022 року. За кожного працевлаштованого з-поміж ВПО держава виплачує роботодавцю компенсацію у розмірі мінімальної заробітної плати (у 2022 році – 6700 грн, у 2023 році – 7100 грн, з 2024 року – 8000 грн). Взагалі, у 2022-2024 рр. держава компенсувала підприємцям за працевлаштування ВПО майже 835 млн грн. У 2025 р. з початку року компенсацію отримали приблизно 2500 роботодавців, які працевлаштували близько 4200 внутрішньо переміщених осіб (серед них майже 200 осіб з інвалідністю), і держава виплатила майже 94 млн грн компенсацій [18].

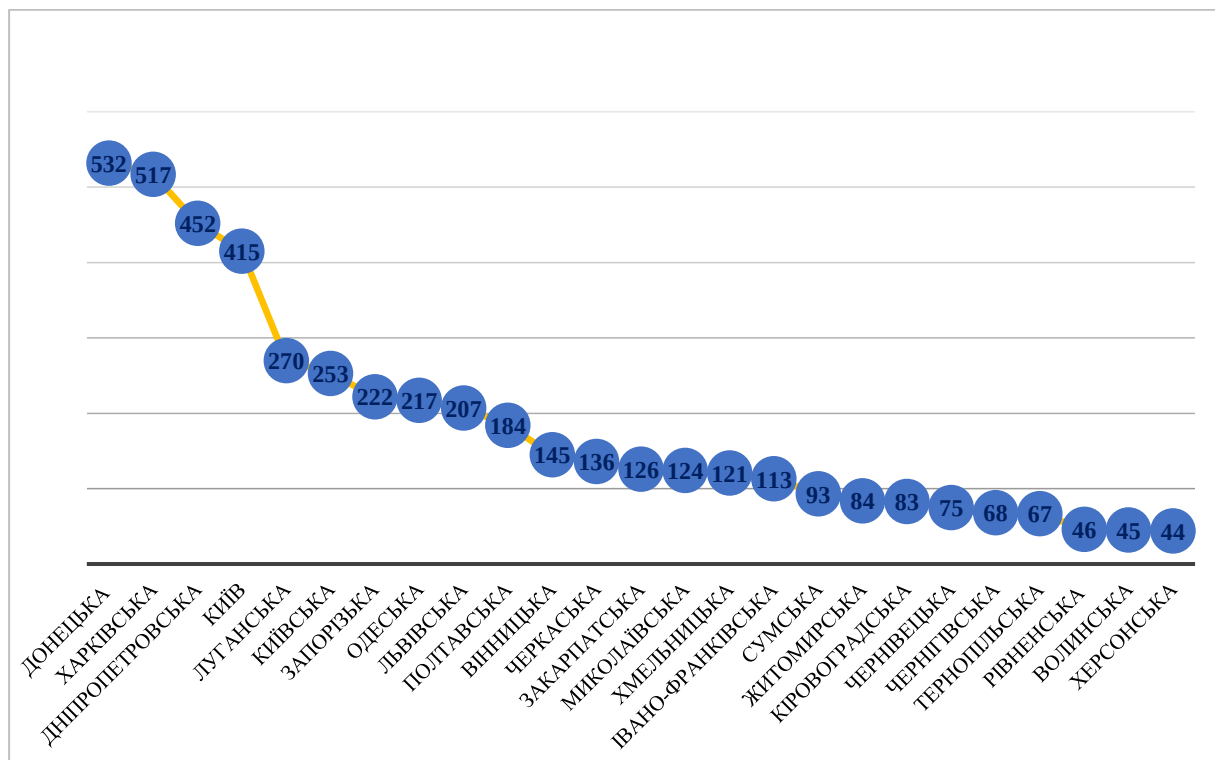

Рис. 2. Кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні за областями, (тис. осіб)

Джерело: побудовано авторами на основі [16]

Динаміка розглянутих показників свідчить про те, що незважаючи на колосальні втрати людських життів та виробничого потенціалу країни, шкоду, завдану фізичній та соціальній інфраструктурі, держава продовжує функціонувати як цілісна система, і всіляко підтримує населення України. Післявоєнне відновлення має стати для України можливістю відійти від застарілих, неефективних технологій і модернізувати свою економіку. Відродження економіки України після війни є важливою можливістю для модернізації країни, побудови якісної транспортної та логістичної інфраструктури, пов'язаної із Заходом, та консолідації України в євроатлантичній спільноті. Ключову роль у цьому процесі відіграватимуть технології. Сучасні реалії функціонування української економіки містять багато викликів і загроз. Щоб перемогти у війні, потрібно багато зусиль і ресурсів, у тому числі фінансових. Для того, щоб післявоєнна відбудова була успішною, необхідно оцінити втрати, які сталися вже на поточному етапі. Така оцінка дозволить зосередити зусилля на першочергових потребах і перерозподілі фінансових ресурсів. У всьому світі існує багато різних методів оцінки втрат від війни: оцінка локальних економічних втрат, оцінка падіння реального ВВП, оцінка потенційних економічних втрат. Однак ці методи використовуються після закінчення бойових дій. Вплив війни є комплексним, а результируючий негативний ефект є синергічним. Вплив війни можна побачити в обмеженні прямих інвестицій зовнішніми ринками, вивільненні «інфляційного маховика», скороченні робочих місць і погіршенні бізнес-середовища.

У такій ситуації спостерігається зростання дефіциту державного бюджету, рівня державного боргу, зменшення золотовалютних резервів, що в цілому послаблює фінансові можливості держави. Оцінка фінансових втрат сприяє розумінню характеру впливу війни на фінансову систему і може стати основою для розробки фінансової стратегії відновлення країни.

Висновки. Війна негативно впливає на економіку країни. Цей вплив має системний характер і проявляється в різних сферах економіки. Проведені дослідження підтверджують негативний вплив війни на фінансову систему країни, який проявляється в обмеженні перерозподілу коштів через бюджетну систему країни, волатильності обмінного курсу, високих

темпах інфляції та збільшенні боргового бюджетного навантаження. Сьогодні українська економіка зазнає значних втрат внаслідок війни. Військова агресія проти України спричинила катаклізми в економічній сфері, які проявилися у значному падінні ВВП, руйнуванні власності, збоях у механізмі фінансової сфери, падінні рівня та якості життя населення.

Список використаної літератури

1. Абрамова І.В. Стан та повоєнні перспективи розвитку ринку фінансових послуг. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 74. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-74-06> (дата звернення 15.09.2025).
2. Андрухович Д.Р. Вітчизняні підприємства у воєнний період і заходи їх державної підтримки. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2023. № 1. С. 66–73.
3. Вільчинська О., Гайдай Н. Статистичний аналіз рівня життя населення України в контексті фінансової безпеки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-134> (дата звернення: 30.09.2025).
4. Вплив війни на соціально-економічні системи: безпековий аспект: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. М.І. Копитко., д.ю.н., проф. З.Р. Кісіль. Львів: ЛьвДУВС, 2024. 394 с.
5. Чалюк Ю.О. Глобальні соціально-економічні наслідки Російсько-Української війни. *Економка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://www.researchgate.net/publication/360449883> (дата звернення 15.09.2025).
6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 16.09.2025).
7. Глобальний індекс миру за 2025. URL: <https://finap.com.ua/globalnyj-indeks-myru-gpi-za-2025-rik-opublikovano-18-cherwnya-institutom-ekonomiky-ta-myru-iep/> (дата звернення 18.09.2025).
8. Xiao Liang, Nan Tian, Diego Lopes, Lorenzo Scarazzato, Zubaida Karim, Jade Guiberteau Ricard Trends in world military expenditure, 2024. *SIPRI Fact Sheet. April 2025*. URL: <https://surl.lu/auhblk> (дата звернення 30.09.2025).
9. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 20.09.2025).
10. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення 20.09.2025).
11. Постанова КМУ України «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2024-2026 роки» № 1315 від 15.12.2023 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp231315?an=1> (дата звернення 30.09.2025).
12. Постанова КМУ України «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки» № 780 від 28.06.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.09.2025).
13. Єршова Н.Ю. Фінансове прогнозування у фокусі обліково-аналітичного забезпечення. *Acta Academiae Beregsiensis. Economics*. 2024. Вип. 5. С. 312–322.
14. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у 2022 році. URL: <https://surl.cc/adrjdx> (дата звернення 30.09.2025).
15. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у 2024 році. URL: <https://surl.li/ylmvxw> (дата звернення 30.09.2025).
16. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення 30.09.2025).
17. Лукіна В. Допомога для переселенців у 2025 році: які виплати можуть отримати українці. (2025, квітень). URL: <https://surl.li/aieejg> (дата звернення 30.09.2025).
18. Компенсації за працевлаштування ВПО: 2500 роботодавців отримали 94 млн грн підтримки у 2025 році (2025, квітень). URL: <https://surl.li/mdrjfp> (дата звернення 30.09.2025).

References

- [1] Abramova I.V. (2023) Stan ta povojenni perspektyvy rozvytku rynku finansovykh poslugh [State and post-war prospects of the development of the financial services market]. *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*, vol. 74. Available at: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-74-06>. (accessed 15 September 2025).
- [2] Andrukhovych D. (2023) Vitchyzniani pidpryjemstva u vojennyj period i zakhody jikh derzhavnoji pidtrymky [National enterprises during the war period and government support measures]. *Collection of Scientific Papers of the State Tax University*, vol. 1. pp. 66–73.
- [3] Vilchynska O., Haidai N. (2024) Statystychnyj analiz rivnja zhyttja naselennja Ukrainy v konteksti finansovoji bezpeky [Statistical analysis of the standard of living of the population of Ukraine in the context of financial security]. *Economy and Society*, vol. 61. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-134> (accessed 20 September 2025).
- [4] Kopytko M.I., Kisilj Z.R. (2024) *Vplyv vijny na socialjno-ekonomichni systemy: bezpekovyj aspekt* [Impact of War on Socio-Economic Systems: The Security Aspect]. Lviv, Lviv State University of Internal Affairs. (in Ukrainian)
- [5] Chaliuk Yu. (2022) Ghlobaljni socialjno-ekonomichni naslidky Rosijsko-Ukrajinskoji vijny [Global socio-economic implications of the Russia-Ukraine war]. *Economy and Society*, vol. 37. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/360449883>. (accessed 15 September 2025).
- [6] State Statistics Service of Ukraine. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 16 September 2025).
- [7] Global Peace Index 2025. Available at: <https://finap.com.ua/globalnyj-indeks-myr-gpi-za-2025-rik-opublikovano-18-cherhvnya-institutom-ekonomiky-ta-myr-iep/> (accessed 18 September 2025).
- [8] Xiao Liang, Nan Tian, Diego Lopes, Lorenzo Scarazzato, Zubaida Karim, Jade Guiberteau (2024) Ricard Trends in world military expenditure, 2024. *SIPRI Fact Sheet. April 2025*. Available at: <https://surl.lu/auhblk> (accessed 20 September 2025).
- [9] Official website of the Ministry of Economy of Ukraine. Available at: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (accessed 20 September 2025).
- [10] Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/> (accessed 20 September 2025).
- [11] Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the main forecast macro indicators of economic and social development of Ukraine for 2024-2026" № 1315 від 15.12.2023 Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/kp231315?an=1> (accessed 20 September 2025).
- [12] Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the main forecast macro indicators of economic and social development of Ukraine for 2025-2027" № 780 від 28.06.2024 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2024-%D0%BF#Text> (accessed 20 September 2025).
- [13] Iershova N. (2024) Finansove proghnozuvannja u fokusi oblikovo-analitychnogho zabezpechennja [Financial forecasting in the focus of accounting and analytical support]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 5. Pp. 312–322.
- [14] Commentary of the National Bank on the inflation rate in 2022. Available at: <https://surl.cc/adrjdx> (accessed 20 September 2025).
- [15] Commentary of the National Bank on the inflation rate in 2024. Available at: <https://surl.li/ylmvxw> (accessed 20 September 2025)
- [16] Official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine. Available at: <https://www.msp.gov.ua/> (accessed 20 September 2025).
- [17] Lukina V. Assistance for IDPs in 2025: what payments can Ukrainians receive. (2025, April). Available at: <https://surl.li/aieejg> (accessed 20 September 2025).
- [18] Compensation for employment of IDPs: 2,500 employers received UAH 94 million in support in 2025 (2025, April). Available at: <https://surl.li/mdrjfp> (accessed 20 September 2025).

Надійшла до редколегії 06.10.2025

Прийнята після рецензування 20.10.2025

Опублікована 27.11.2025